

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobkyně: **M. L.**, zast. JUDr. Markétou Pakandlovou, advokátkou AK Hradební 548, Hradec Králové, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, proti rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 20. 3. 2012, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 12. 2012, č. j. 29 Ad 12/2012 - 30,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 12. 2012, č. j. 29 Ad 12/2012 - 30, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností žalovaná (dále též „stěžovatelka“) brojila proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové (dále též „krajský soud“) ze dne 3. 12. 2012, č.j. 29 Ad 12/2012 - 30, jímž krajský soud zrušil její rozhodnutí ze dne 20. 3. 2012, čj. X (dále též „napadené rozhodnutí“) a rozhodl dále, že žalovaná je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení k rukám zástupkyně žalobkyně náhradu nákladů jejího právního zastoupení ve výši 2.880 Kč, do 30 dnů od právní moci rozsudku. Napadeným rozhodnutím žalované bylo rozhodnutí o námitkách žalobkyně proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně ze dne 2. 12. 2011, jímž žalovaná zamítla žádost žalobkyně o starobní důchod pro nesplnění podmínek § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZDP“).

Žalovaná své rozhodnutí zdůvodnila tím, že žalobkyni mohla být zhodnocena doba péče o dítě A. L., nar. X, až ode dne nabytí právní moci rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové, čj. P 449/94-52, ze dne 22. 11. 1994, i když o uvedeného manželova syna začala osobně pečovat již dne 1. 2. 1994. Žalobkyně podala žádost o starobní důchod dne 7. 10. 2011, s tím, že pro účely stanovení jejího důchodového věku, vedle žádosti o uznání péče o své dvě vlastní dcery, žádá rovněž o uznání péče o dítě A. L., syna svého manžela, o něhož začala pečovat na základě Dohody rodičů ze dne 5. 1. 1994 ode dne 1. 2. 1994. Tato dohoda byla následně schválena shora citovaným rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové, který nabyl právní moci dne 23. 12. 1994. Žalovaná s odkazem na § 20 odst. 1 a 2 a dále na § 32 odst. 4 ZDP uvedla, že určující je pro splnění podmínky výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod v případě dítěte převzatého do trvalé péče nahrazující péči rodičů svěření do výchovy rozhodnutím soudu nebo svěření do výchovy na základě dohody rodičů schválené soudem, a v posuzované věci tak lze žalobkyni započíst výchovu o dítě, A. L., teprve až od nabytí právní moci shora uváděného rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové. Podle § 32 odst. 4 ZDP je, pokud se žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, podmínka výchovy splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku dosažení zletilosti alespoň po dobu pěti roků. Od nabytí právní moci předmětného rozsudku, tj. od dne 23. 12. 1994, do zletilosti dítěte, tj. do dne 27. 10. 1999, pečovala žalobkyně o dítě, A. L., 4 roky 10 měsíců a 4 dny a zákonná podmínka 5 let péče tak nebyla splněna, a u žalobkyně tak nemohlo být přihlédnuto k výchově 3 dětí. Při stanovení důchodového věku žalobkyně tak mohla být podle žalované hodnocena péče pouze o dvě děti, a proto důchodového věku nedosáhla ve věku 58 let, jak se žalobkyně dovolávala, ale až ve věku 59 let a 4 měsíce. Z uvedených důvodů žalovaná rozhodla tak, jak je shora uvedeno.

Krajský soud na základě žaloby podané žalobkyní a provedeného dokazování zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil stěžovatelce k dalšímu řízení, přičemž zavázal stěžovatelku právním názorem, že uznaná péče žalobkyně o nezl. A. L. musí být posuzována ve smyslu ustanovení § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění nikoliv až od právní moci rozhodnutí soudu o schválení dohody rodičů o péči o dítě (srv. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění), nýbrž podle faktického počátku péče o dítě.

V kasační stížnosti podané z důvodu nezákonnosti napadeného rozsudku [§ 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“], mj. stěžovatelka požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Svou žádost odůvodnila tím, že pokud Nejvyšší správní soud zruší napadený rozsudek, jímž bylo rozhodnutí stěžovatelky zrušeno, dostane se věc do stadia nového posouzení žaloby. Pokud by pak v dalším řízení krajský soud rozhodl opačně, mělo by to za následek, že by původní zrušené rozhodnutí stěžovatelky „obživlo“. Důsledkem nového rozhodnutí krajského soudu by již ovšem nebylo zrušení rozhodnutí vydaného v mezidobí k realizaci původního rozsudku krajského soudu. Nastala by tak situace, v níž by vedle sebe existovala dvě opačná rozhodnutí o téže věci. Jelikož se jedná o nežádoucí důsledek, který je existujícími procesními instituty prakticky neřešitelný, došlo by podle stěžovatelky k naplnění pojmu „nenahraditelné újmy“, jejíž vznik je jednou z podmínek přiznání odkladného účinku ve smyslu ustanovení § 73 odst. 2 s. ř. s.

Usnesením ze dne 28. 3. 2013, č. j. 3 Ads 134/2012 - 18, Nejvyšší správní soud přiznal kasační stížnosti odkladný účinek, když se ztotožnil s názorem stěžovatelky o možném nežádoucím právním a procesním stavu, kdy by vedle sebe existovala dvě zcela opačná rozhodnutí o téže věci. Současně však Nejvyšší správní soud tímto rozhodnutím nepředjímal výsledek řízení o věci samé.

V doplnění kasační stížnosti ze dne 16. 11. 2013 vytýkala stěžovatelka krajskému soudu nerespektování § 20 odst. 2 ZDP. Uvedla, že pro stanovení důchodového věku ženy v závislosti na počtu vychovaných dětí je rozhodující délka trvání osobní péče ženy o dítě. V případě nevlastního dítěte lze k péči a výchově pro účely ZDP přihlížet jen tehdy, jestliže dítě bylo ženou nebo jejím manželem převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Podle § 20 odst. 2 ZDP se za dítě převzaté do trvalé péče rodičů považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem, dítě manžela, nemá-li druhý z rodičů rodičovskou zodpovědnost, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte nebo není-li znám. Z tohoto ustanovení podle stěžovatelky zcela nepochybně vyplývá, že pro hodnocení péče a výchovy cizího dítěte pro nároky z důchodového pojištění není postačující zajištění faktické péče. Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové, čj. P 449/94-52, ze dne 22. 11. 1994, schvalující dohodu rodičů o svěření dítěte do výchovy otce nabyl právní moci dne 23. 12. 1994. Do té doby měla dítě ve své péči a výchově jeho pokrevní matka, která za ně byla také plně zodpovědná. Jí bude podle ZDP po tuto dobu hodnocena výchova a péče o toto dítě. Odůvodnění rozsudku napadeného krajského soudu, a zejména nerespektování § 20 odst. 2 ZDP, považuje stěžovatelka za zcela nepřijatelné, byť je soud učinil ku prospěchu žalobkyně. Na základě uvedeného stěžovatelka závěrem kasační stížnosti navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně podle obsahu spisu vyjádření ke kasační stížnosti nepodala.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a které by jej opravňovaly se od uplatněných důvodů kasační stížnosti odchýlit. Po přezkoumání věci dopěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z textu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatelka podala z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle tohoto ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Nesprávné posouzení právní otázky soudem může spočívat v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popřípadě je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Pro nárok na starobní důchod (jak vznik, tak i jeho výši) má rozhodující význam, spolu s dobou pojištění důchodový věk. Podle zákonné úpravy dané zákonem č. 155/1995

Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, je u žen důchodový věk závislý na počtu dětí ženou vychovaných (ostatně stejně tak tomu bylo i podle předchozích právních úprav).

Podle § 32 odst. 4 ZDP *„je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu 10 roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu 5 roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat“.*

Citované ustanovení je třeba vykládat v kontextu s ustanovením § 20 téhož zákona, v němž je vymezen pojem „dítě“, a to pro účely zákona o důchodovém pojištění.

Podle § 20 odst. 1 uvedeného zákona se *„dítětem se pro účely tohoto zákona rozumí dítě vlastní nebo osvojené, a pokud se dále nestanoví jinak, též dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů“.*

Podle § 20 odst. 2 téhož zákona *„Se za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem, dítě manžela, nemá-li druhý z rodičů rodičovskou zodpovědnost, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte nebo není-li znám.“*

Zákon tudíž jako podmínku výchovy dítěte mající vliv na vznik nároku a výši starobního důchodu ženy staví osobní péči o takové dítě ve věku do dosažení zletilosti, a to po dobu 10 roků. Pamatuje ovšem i na případy, kdy žena nemohla podmínku péče o dítě po dobu 10 let splnit z vážných, objektivních důvodů. Jde o případ, kdy se žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku. Pak je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku dosažení zletilosti alespoň po dobu 5 roků, pokud žena před dosažením zletilosti nepřestala o dítě pečovat. Platí to nejen pro dítě vlastní či osvojené, ale též pro dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče se přitom rozumí každé takové dítě, které bylo do trvalé péče převzato některým ze způsobů předvídaných § 20 odst. 2 ZDP, a to zcela zjevně s účinky vázanými na dané úkony.

Nejvyšší správní soud se neztotožňuje se závěrem krajského soudu, že uznaná péče žalobkyně o nezl. A. L. musí být posuzována ve smyslu ustanovení § 32 odst. 4 ZDP nikoliv až od právní moci rozhodnutí soudu o schválení dohody rodičů o péči o dítě, nýbrž podle faktického počátku péče o dítě.

Skutečnost, že žalobkyně o nezl. A. L. osobně pečovala od 1. 2. 1994 nebyla mezi účastníky sporná, stěžovatelka však namítala, že tuto žalobčinu péči o něj nelze pro účely zákona o důchodovém pojištění až do 23. 12. 1994 uznat, neboť k převzetí do péče nahrazující péči rodičů k 1. 2. 1994 nedošlo na základě rozhodnutí příslušného soudu, jak vyžaduje ustanovení § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. K tomu došlo až na základě rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové, čj. P 449/94-52, ze dne 22. 11. 1994

schvalující dohodu rodičů o svěření dítěte do výchovy otce, který nabyl právní moci dne 23. 12. 1994.

Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že uvedený právní názor stěžovatelky je správný, neboť obě citovaná zákonná ustanovení, tj. § 32 odst. 4 a § 20 odst. 1 a 2 ZDP je třeba vykládat ve vzájemné souvislosti. K tomu, aby mohl být naplněn obsah a účel § 32 odst. 4 ZDP, tj. aby pro potřeby ZDP mohla být uznána péče o dítě, v daném případě péče o dítě jehož výchovy se žena ujala jako výchovy dítěte převzatého do trvalé péče nahrazující péči rodičů., musel nejprve předcházet úkon spočívající v převzetí daného dítěte do trvalé péče za podmínek § 20 odst. 2 ZDP. Tzn., že v daném případě muselo započetí uznatelné péče předcházet pravomocné rozhodnutí soudu, kterým byla schválena příslušná dohoda rodičů. Za situace, kdy žalobkyně o nezl. A. L. sice fakticky pečovala již dříve, než došlo k naplnění zákonných podmínek pro převzetí dítěte do trvalé péče, nebylo možné tuto péči pro účely ZDP žalobkyni až do právní moci předmětného soudního rozhodnutí, tj. do 23. 12. 1994, uznat. Stěžovatelka tak při vydání napadeného rozhodnutí postupovala správně, zatímco krajský soud věc posoudil v rozporu se zákonem.

Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek je založen na nesprávném posouzení právní otázky a je tedy nezákonný. Pochybení krajského soudu v napadeném rozsudku spočívalo v tom, že krajský soud při aplikaci § 32 odst. 4 ZDP, nezohlednil, popř. nesprávně zohlednil, obsah a účel § 20 odst. 2 ZDP.

Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je důvodná, a proto v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil napadený rozsudek a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení a novému rozhodnutí věci. V tomto řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí krajský soud rovněž rozhodne o příp. náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti stěžovatelky (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. září 2013

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu